Datum
2021-01-25

Beteckning
101-66461-2020

Socialdepartementet

Yttrande över betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag SOU 2020:47

Er beteckning S2020/06599

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län ställer sig positiv till de huvudförslag som utredningen presenterar i betänkandet.

Länsstyrelsen vill dock framföra ytterligare synpunkter:

- Samverkan mellan kommunen och andra huvudmän i frågor som rör förebyggande arbete behöver förtydligas i lagstiftningen.
- För att kommunernas socialtjänster ska kunna ställa om verksamheten till ett förebyggande perspektiv kommer det att krävas ett resurstillskott under en övergångsperiod. Nationella stimulansmedel behöver tillkomma.
- En statlig stödstruktur behöver utvecklas för att stödja kommunerna i omställningen till en hållbar socialtjänst. Länsstyrelserna tillsammans med SKR skulle kunna utgöra en viktig regional stödstruktur för ett sådant utvecklingsarbetet.
- Socialtjänstens förebyggande perspektiv bör stärkas genom att socialnämnden även ges i uppdrag att erbjuda återfallsförebyggande insatser till personer som utövare våld i syfte att våldet ska upphöra.
- En ny lag om socialtjänstdataregister är välkommet och stärker förutsättningarna för en kunskapsbaserad socialtjänst som bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Det borde vara en *skyldighet* och inte endast en *möjlighet* för kommunerna att erbjuda insatser utan behovsprövning för att minska risken att likställigheten hotas och ojämlikheten ökar.
- Insatsen skyddat boende bör vara en insats som *inte* kan tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning.

Särskilda synpunkter

Utredningens utgångspunkter – samverkan (sid 36)

Utredningen valde att avgränsa sig från frågan om samverkan mellan huvudmän, med argumentet att problemen med samverkan är svåra att lösa genom reglering. Länsstyrelsen anser att detta är olyckligt då kommunens socialtjänst endast är *en* av flera välfärdsaktörer som ska förebygga komplexa samhällsproblem.

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00
Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Samverkan mellan olika huvudmän med olika förebyggande uppdrag[1] är således avgörande för att en långsiktigt och hållbar förändring i samhället ska komma till stånd. När flera parter från olika sektorer och sakområden arbetar tillsammans för att utveckla lösningar och arbetssätt stärks möjligheterna för att arbetet ska bli verkningsfullt. Redan idag ska samverkan ske mellan huvudmän men för att skapa bättre förutsättningar för samverkan bör frågan om samverkan formaliseras och förtydligas i lagstiftningen. Länsstyrelsen anser därför att frågan behöver utredas vidare.

7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och 7.5 Stöd för utvecklingen av en hållbar socialtjänst

Utredningens föreslag att det förebyggande perspektivet ska läggas in som en övergripande inriktning för socialtjänstens verksamhet, är mycket positivt men kommer att innebära en stor omställningsprocess för kommunerna då nya synsätt på socialtjänstens verksamhet och nya arbetssätt behöver utvecklas.

I konsekvensanalysen av förslaget bedömer utredningen att omställningen inte behöver vara kostnadsdrivande för kommunerna. Utredningen menar att om kommunerna tillämpar de fyra huvudförslagen sammantaget (27.2) kommer socialtjänstens förutsättningar att ställa om till en mer långsiktigt hållbar socialtjänst att förbättras genom att resurserna istället omfördelas och används mer effektivt.

Länsstyrelsen instämmer med huvudförslagen ger bättre förutsättningarna för kommunerna men att det inte är tillräckligt med endast omfördelning av resurser för att en verklig omställningsprocess ska komma till stånd. Även om det förebyggande perspektivet kan innebära besparingar på längre sikt, genom att behovet av individuella insatser minskar, kommer omställningsarbete initialt innebära investeringskostnader för kommunerna. Det gäller investeringar både i form av kompetens, personal och strukturomvandling i form av utveckling av nya processer och samverkansformer.

Länsstyrelsen instämmer därför i bedömning att kommunerna kommer behöva stöd i omställningen till en mer hållbar socialtjänst och ställer sig positiva till att utredningen föreslår att regeringen bör ingå en överenskommelse med SKR i syfte att stödja kommunerna att utveckla nya arbetssätt och metoder med anledning av utredningens förslag om en hållbar socialtjänst (7.5.1).

Länsstyrelsen vill dock tillägga att det även behöver tillkomma en fungerande statlig stödstruktur som kan stärka samordningen för det förebyggande arbetet mellan nationell, regional och lokal nivå. Nationella stimulansmedel och kunskapsstyrning och form av vägledningar och rekommendationer kommer utgöra en väsentlig del för att omställningen ska kunna genomföras på det sätt som utredningen föreslår.

[1] Det gäller exempelvis Polisens brottsförebyggande uppdrag; 2 § första stycket stycket polislagen (1984:387) och Hälso- och sjukvårdens uppdrag att förebygga ohälsa; 3 kap 2 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Länsstyrelserna, som har regionalt samordningsansvar inom flera tvärsektoriella uppdrag inom social hållbarhet och lång erfarenhet av att främja det förebyggande arbetet i länen, skulle därför kunna utgöra en regional stödstruktur i utvecklande av en hållbar socialtjänst. Länsstyrelserna skulle, om uppdrag ges, kunna bidra till spridning, stöd och vägledning till landets kommuner. Länsstyrelsernas styrkor på regional nivå är möjligheten att samordna såväl tvärsektoriella perspektiv som sakfrågor. På nationell nivå är länsstyrelsernas gemensamma styrkor möjligheten att bidra till likvärdighet över landet och system för gemensam utveckling och lärande.

8.3.3. Målgruppen bör tonas ned 8.3.4 Bestämmelser som omformuleras för att inriktas på insatser 22.3.2 Behov av översyn (samverkan)

Länsstyrelsen delar utredningens förslagen att tona ner personers grupptillhörighet och istället lägga större tonvikt på personers individuella behov och socialtjänstens arbetsuppgifter och insatser. Det öppnar upp för att socialtjänsten ska kunna anpassa sitt arbete efter samhällsförändringar, ökad kunskap om sociala problem och stödbehov (sid 421).

Länsstyrelsen hade dock gärna sett att utredningen, vid sidan av de angivna insatserna (8.3.4), även hade valt att förtydliga socialtjänstens ansvar för återfallsförebyggande insatser. Länsstyrelser har i sitt remissyttrande[2] över betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende (SOU 2018:37), framfört att man delar utredningens förslag att socialtjänstlagen ska utökas med att socialnämnden får ett uttalat ansvar för insatser till personer som utsätter närstående för våld, i syfte att dessa personer ska sluta att utöva våld.

Genom att komplettera brottsofferstödet med återfallsförebyggande insatser till våldsutövare som en del av socialtjänstens uppgifter implementeras automatiskt ett förebyggande perspektiv. Det stärker även barnperspektivet och skyddet för barn om föräldrar som utöver våld erbjuds insatser som motverkar våld. Vikten av ett utövarperspektiv för att motverka våld har lyfts i flera tidigare statliga utredningar[3].

15.10.4 En ny lag om socialtjänstdataregister

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att en kunskapsbaserad socialtjänst behöver bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket förutsätter tillgång till relevanta analyser, statistik och forskning. Länsstyrelsen har tidigare lyft behovet av en förbättrad statistikuppföljning när det gäller socialtjänstens insatser och välkomna därför förslaget om att införa en ny lag om socialtjänstdataregister.

---

[2] Länsstyrelsen i Stockholm, remissyttrande diarienummer 101-26863-2018

[3] SOU 2014:49 Våld i nära relation – en folkhälsofråga och SOU 2016/17:10 - Makt mål och myndighet

Länsstyrelsen Stockholm

YTTRANDE

Datum
2020-02-01

Beteckning
101-66461-2020

17.3.2 Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning 17.3.3 Vilka insatser ska kunna tillhandahållas? och Skyddat boende för våldsutsatta vuxna

Utredningen förslår att regelverket ska bli mer flexibelt och att det ska bli *möjligt* för kommuner att tillhandhålla vissa insatser utan individuell behovsprövning. Länsstyrelsens erfarenhet är att det redan idag finns stora skillnader mellan tillgången på insatser och nuvarande förslag riskerar att öka differentieringen och ojämlikheten i landet. För att likvärdighetsprincipen inte ska urholkas anser länsstyrelsen att det istället ska bli en *skyldighet* för kommunerna att tillhandhålla vissa insatser utan individuell behovsprövning. Tillgången till insatser ska inte styras av vilken kommun man bor i.

Vidare anser länsstyrelsen, i motsats till utredningens förslag, att insatsen skyddat boende *inte* bör undantas att föregås av en individuell behovsprövning eftersom personer som utsätts för våld av närstående ofta har komplexa och omfattande behov av insatser som behöver utredas och följas upp. Skyddat boende bör därför likställas med de sex insatser som utredningen föreslår ska fortsätta tillhandhållas med en föregående individuell behovsprövning (sid 694).

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektör Johan von Sydow. I slutliga handläggningen deltog tillväxtdirektör Anna Conzen och utvecklingsledare Ulrika Sandberg, föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Johan von Sydow

Ulrika Sandberg

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
010-223 10 00

Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm